

ЛІТЕРАТУРА:

1. Варданян М.Р. Вплив іміджу педагога на психологічне здоров'я школярів // Журнал прикладної психології. - 2006. - № 6 - 1. - С. 45 - 53
2. Калюжний А. А. Етика та психологія ділового спілкування: Програма спеціального курсу для студентів. - Алмати: Вид-во АМУ ім. Абая, 1999.
3. Калюжний А.А. Психологія формування іміджу вчителя. - М.: Гуманітарний видавничий центр ВЛАДОС, 2004. - 222 с.
4. Леонтьєв О.М. Діяльність. Свідомість. Особистість. 2-е вид. - М.: Політвидав, 1977.
5. Нуреева О.С., О.В.Скворчевська // Вдалий імідж як запорука професійного успіху// Географія// №7 (83)2007
38. Роджерс К. Погляд на психотерапію. Становлення людини. - М.: Прогрес, 1994;
7. Рудакевич М Імідж державного службовця// Управління Освітою. – 2001. - № 13
8. Черновол – Ткаченко Р.І. Імідж сучасної освітньої становації/Управління школою – 2006. - №19-21

УДК 316.74

Лебеденко Д.

ПОНЯТТЯ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ: В ДИСКУРСІ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК)

Анотація. Останнім часом у філософській та педагогічній літературі, статтях по соціології, політології, культурології все частіше зустрічається таке поняття як «освітньо-інформаційний простір» - у цій статті ми спробуємо розібратися як сформувалося це поняття та який зміст в нього закладений.

Анотация. В последнее время в философской и педагогической литературе, статьях по социологии, политологии, культурологии все чаще встречается такое понятие как «образовательно-информационное пространство» - в этой статье мы и попробуем разобраться как сформировалось это понятие и какой смысл в него заложен.

Структура феномену «освітньо-інформаційного простору» включає три основні компоненти: провідний - «простір» та поняття, які характеризують його ознаки, - «освітній» та «інформаційний». Поняття освітньо-інформаційного простору об'єднує в собі дві основні ідеї - ідею простору та ідею інформатизації освіти. Освітньо-інформаційний простір відображає освітню протяжність, структурне співіснування та взаємодію будь-яких можливих освітніх систем, їх компонентів, освітніх подій тощо.

Одним з поглядів на реальність, в якій ми живемо, а також способу пізнання того, що нас оточує є соціальні смисли, в яких ми цю соціальну реальність сприймаємо. Соціального значення набуває категорія «простір». Філософи та соціологи намагаються знайти та інтерпретувати елементи соціальних явищ, процесів, ситуацій; використовувати видимі та зрозумілі параметри для пояснення соціально-культурного підтексту будь-яких явищ.

Простір - це, перш за все, соціально-філософська категорія, яка пов'язана з категорією «часу» (спочатку поняття «простір» та «час» не відокремлювалися одне від одного) і яка розглядається як певна форма існування матерії. Згідно з тлумаченнями у словникових джерелах «простір» «виражає порядок розташування одночасно існуючих об'єктів» [11, 75] і є «загальним для всіх переживанням, що виникає завдяки органам почуття» [6, 369].

У історії соціології та філософії простежуються різні позиції щодо трактування феномену «простір». Своє бачення на означену дефініцію висловлювали Арістотель, Платон, Демокріт, Епікур, І. Ньютон, М.Вебер, Г.Зіммель, Е.Дюркгейм, П.Сорокін, І.Гофман, Е.Гідденс, П. Бурдьо, М.Фуко, Я.Морено, М.Кастельс, А.Філіппов та ін.

Спочатку розглянемо теоретичні уявлення стосовно феномену «простір», які існують в загально-філософській літературі. Так, Демократ та Епікур ототожнювали простір з порожнечою, що містить у собі реально існуючі матеріальні об'єкти і яка є абсолютною, завжди та усюди однаковою та нерухомою.

Найбільш глибоке вчення античності про простір залишив Арістотель. Він розробляє субстанційну концепцію простору і знаходить у просторі «природні місця», куди з необхідністю рухаються речі. Кожне таке просторове «місце» стає причиною знаходження там певних речей і тому «гарантує» порядок у світі - порядок ієрархії. Отже, Арістотель визначав простір як певну властивість тіл, їх ієрархічне впорядкування [1, 283].

Значним етапом у вивченні властивостей простору в історії філософії була концепція І. Канта, який включив категорію простору до апіорного механізму пізнавального процесу. І. Кант визначав простір як «форму всіх явищ зовнішніх почуттів, суб'єктивну умову чуттєвості, при якій можливе тільки зовнішнє спостереження» [3, 746].

На сучасне розуміння простору вплинули дослідження Я.Бойана, К.Гауса, Б.Римана, Є.Федорова, у яких обґрунтована залежність просторових властивостей від фізичної природи матеріальних тіл, обумовленість фізичних, хімічних властивостей матерії просторовим розташуванням атомів. Виокремлюються три напрямки сучасного розуміння означеного феномена: об'єктне (картина світу як сукупність зовнішніх об'єктів), суб'єктне - (світ є представленням почуттів та роздумів суб'єктів), діяльнісне (суб'єкт і об'єкт об'єднує діяльність, що створює не лише речі, а і їх смисли) [10, 47].

Перейдемо до розгляду ідей стосовно феномену «простору», що існують безпосередньо в соціологічній літературі. Просторові характеристики явищ не обов'язково ставали спеціальним предметом вивчення соціологів, але, так чи інакше, і класики науки, і сучасні дослідники досліджують «простір» як певний контекст соціальної реальності, по-своєму вирішуючи, яке саме визначення «простору» доцільно застосовувати в рамках їх теоретичних пошуків. Крім того, частіше всього в роботах можна зустріти кілька тлумачень поняття «простору».

Тим не менше для спеціального вивчення «соціального простору» необхідно розрізняти, в яких значеннях воно може бути використано, виділити більш-менш окремі підходи, оскільки те, що мається на увазі під словами «простір», «дистанція», «ближче», залежно від підходу буде істотно різнитися.

Іншим класиком соціологічної науки, з ім'ям якого асоціюють розвиток теорії соціального простору, є Г. Зіммель. Він зводив суспільство до взаємодії індивідів, а взаємодію - до простору та часу, як до певних «чистих соціальних форм». Наприклад, міждержавні утворення він визначав як «соціологічні факти, які мають просторове оформлення». [2, 25],

Іншою важливою сторінкою у розвитку ідеї соціального простору, безумовно, виступає теорія соціальної стратифікації П. Сорокіна. У роботі «Соціальна стратифікація і мобільність» він визначає простір як «народонаселення Землі», але важливіше інше визначення в контексті ідеї соціального простору: «Соціальний простір - це сукупність зв'язків індивіда з усіма групами населення, всередині кожної з цих груп, тобто з її членами» [8, 198]. У даному випадку мова йде про простір як про порядок соціальних позицій - він має певну ієрархію та своє графічне зображення. Кожен індивід може бути визначений як точка, яка має певний відступ від іншого індивіда на цій схемі.

З розвитком засобів електронного зв'язку фізичний простір перестає бути обов'язковим контекстом комунікації. Для М. Кастельса значення набуває простір потоків: економічних, інформаційних [4, 68-69]. У його концепції суспільство, яке ототожнюється з соціальною структурою й зводиться до трьох найбільш загальних компонентів: простору, часу та технології. Простір нового суспільства побудований на потоках капіталів, інформації, технологій, організаційних взаємодій, що утворюють мережу.

Окремо можна говорити про тему деформації простору за допомогою технічних засобів комунікації. Наприклад, значення ЗМІ у теорії Р. Парка, яке, на його думку, полягає у створенні умов для розширення (кордонів і щільності) поселень, зокрема, міст [7, 153]. Або ж потоки інформації, що передаються за допомогою електронних засобів зв'язку, які організовують мережу різного роду взаємодій в теорії М. Кастельса.

Так, провідне поняття «простір» за допомогою ознаки «освітній» утворило поняття «освітній простір», яке, враховуючи смислове наповнення його структурних компонентів, розуміється як певним чином упорядкована структура, яка характеризує всі процеси, форми, траєкторії руху і виражає відношення між об'єктами освітньої діяльності, забезпечуючи соціальну та особистісну значущість результату удосконалення здібностей і поведінки її суб'єктів.

Аналіз сучасної соціологічної, філософської та педагогічної літератури свідчить про багатовимірність і різноплановість цього поняття, яке почало набувати самостійного змісту, що стало відрізнятися від вкладеного в нього його структурними компонентами. Розрізняють кілька відтінків значення цього поняття: як розвиток педагогічних технологій; власний простір суб'єкта освіти; дидактичний простір; концептуальний простір ціннісного прогнозування освіти; єдиний освітній простір людської цивілізації; як синонім понять «соціально-освітній простір», «духовно-педагогічний простір», «виховний простір».

Більшість дослідників означеної проблеми, зокрема Н.Бастун, С.Бондирева, О.Веряев, С.Гершунський, Б.Єльконін, Б.Серіков, під поняттям «освітній простір» розуміють певну територію, яка пов'язана з масштабними явищами у галузі освіти:

як певна частина соціального простору, у межах якої здійснюється нормована освітня діяльність;

як єдність, цілісне утворення в галузі освіти, яке має свої межі, що уточнюються окремо, - світовий освітній простір, міжнародний освітній простір, європейський освітній простір, освітній простір регіону, школи, шкільного класу тощо [5, 38]. У соціологічній та педагогічній літературі цей термін також застосовується як синонім поняття «освітнє середовище». Незважаючи на те, що ці поняття дуже близькі та взаємообумовлені, вони нетотожні. Так, І.Шендрік з цього приводу зауважує, що поняття «освітній простір» та «освітнє середовище» розрізняються тим, що:

по-перше, середовище характеризується статичністю, у той час як простір - динамічністю, оскільки формує та відображає елементи складної системи соціальних зв'язків закладу освіти;

по-друге, на відміну від середовища, простір характеризується суб'єктивним сприйняттям.

по-третє, середовище - це даність, а простір є результатом конструктивної діяльності [12, 85].

Весь спектр представлених визначень поняття «освітній простір» характеризується аспектною, яка не в змозі представити багатомірність можливих проявів людини та навколишньої дійсності. Найповнішим та найсучаснішим, що концентрує у собі сутнісні ознаки цього феномена, є, на нашу думку, визначення освітнього простору як «соціальної реальності, яка заявляє про себе співбуттям людини та суспільства через освіту, містить у собі та являє собою баланс культурного і цивілізаційного, виражаючи його через знаковість освітнього середовища» [5, 39].

Поняття «освітній простір» належить до числа найбільш загальних і гранично абстрактних концептів філософії та соціології освіти. Відсутність конкретного визначення самого поняття «соціального простору», його різновидів дозволяє виділити «освітній простір» як простір, який являє собою форму людей, що складається в результаті їх спільної освітньої діяльності. Тому наявність даного простору розглядається сучасною наукою і практикою в якості ведучої умови, що дозволяє забезпечити освітню діяльність.

Відмінністю освітнього простору від фізичного є те, що на формування даного простору впливають не тільки реальні освітні події, що вже відбулися, але й потенційно мислимі, віртуальні, можливі, які можуть ніколи і не відбутися або відбуваються тільки в думках суб'єктів освітнього процесу. Але саме потенційні можливості або уявні події поряд з реальними і породжують уявлення про освітній простір. Таким чином, на поняття освітнього простору впливають не тільки об'єктивні, а й суб'єктивні причини.

Освітній простір характеризується обсягом освітніх послуг, потужністю та інтенсивністю освітньої інформації, освітньою інфраструктурою суспільства. Процес інформатизації охопив всі сфери життєдіяльності людини, не обминаючи і освітню. Тому в сучасному інформаційному суспільстві необхідним є вміння здобувати, критично осмислювати та використовувати інформацію, що передбачає оволодіння інформаційними технологіями.

Інформатизація представляє собою наростаюче виробництво та використання інформації, перш за все знань, в інтересах людини і суспільства в цілому. Фактично, це означає, що інформаційне середовище дає вирішення глобальної проблеми доступу до знань в будь-який момент часу та в будь-якому місці. Інформатизація освіти повинна випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут формуються соціальні, психологічні, загальнокультурні та професійні основи для інформатизації суспільства. Інформатизація освіти являє собою процес створення освітньо-інформаційного простору. Цей процес пов'язаний не тільки з розвитком необхідної матеріально-технічної бази системи освіти, але й передбачає також підготовку навчально-методичних матеріалів нового покоління, формування типово нової культури викладання в умовах застосування освітньо-інформаційного простору.

Доцільно виділити декілька найбільш важливих завдань, пов'язаних з підготовкою фахівців для професійної діяльності в інформаційній сфері суспільства, що володіють новими інформаційними технологіями: формуванням у суспільстві нової

інформаційної культури; фундаменталізації освіти за рахунок його істотно більшої інформаційної орієнтації та вивчення фундаментальних основ інформатики; формуванням у людей нового, інформаційного світогляду [9, 306].

В час Інтернет-технологій, багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства та долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитись поруч з викладачем. У наш час в умовах економічних відносин і жорсткої конкуренції на ринку праці особливе значення мають знання, навички та досвід.

Фахівець XXI століття - це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. Придбання нових знань і навичок, практично корисних і застосовуваних у роботі в епоху інформаційного суспільства значно розширює можливості самореалізації і сприяє кар'єрному росту, тому інформатизація освіти важлива не сама по собі, вона повинна бути невід'ємною складовою інформатизації України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бекарев А.М. Социальное пространство и время: анализ деконструкции/ А.М. Бекарев // Вестник Нижегородского Университета, 2007.-№6. -С. 282-287.
2. Зиммель Г. Большие горда и духовная жизнь // Логос. 2002. - № 3 -С.23-34.
3. Кант И. Критика чистого разума/ Пер. с нем. Н. Лосского сверен и отредактирован Ц. Г. Арзаканяном и М. И. Иткиным; Примеч. Ц. Г. Арзаканяна. - М.: Эксмо, 2007. - 736 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М.: ГУ-ВШЭ, 2000. - 608 с.
5. Леонова О. Образовательное пространство как педагогическая реальность. // Alma mater (Вестник высшей школы). - 2006. - № 1. - С.36-40.
6. Новая философская энциклопедия: В 4 томах. Т.1. - М.: Мысль, 2001. - 369 с.
7. Парк Р.Э. Социология, сообщество и общество (фрагменты) // Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Серия 11. Социология: РЖ / РАН. ИНИОН. М., 2000. - № 3. - С. 150-161.
8. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / Общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов: Пер. с англ. - М.: Политиздат, 1992. - 275 с.
9. Соціологія освіти : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О.Л. Скідіна, І. М. Гавриленка, Ю.І. Яковенка. 2-ге вид., доп. і перероб. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 306 с
10. Филиппов А.Ф. Элементарная социология пространства // Социологический журнал - 1995. - №1. - С. 45-69.
11. Философский словарь. Под ред. И. Т. Фролова. Изд. 5-е. - М.: Изд-во политической литературы, 1987. - 446 с.
12. Шендрик И. Г. Образовательное пространство субъекта и его проектирование. - М.: АПКИПРО, 2003. - 156 с.

УДК 378.091.12-051:78:7

Левшенко Т. С.

ДО ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Проблема эстетической направленности подготовки студентов института искусств рассматривается в контексте выделения интегративных эстетико-воспитательных качеств личности как составляющих эстетический компонент профессиональной учебно-воспитательной деятельности учителя музыки.

Ключевые слова: Будущий учитель музыки, структура личности, эстетико-воспитательная деятельность, эмпатия, креативность, тезаурус.

Освітній процес сьогодення вимагає осучаснених підходів до проблеми естетичного розвитку особистості. У «Концепції виховання дітей та молоді національної системи освіти» викладено, що вищі навчальні заклади України мають «здійснити підготовку національної інтелігенції, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал». В світлі цих положень естетична спрямованість підготовки майбутнього вчителя музики виступає однією з провідних актуальних проблем у сфері музично-педагогічної освіти і потребує глибокого обґрунтування психологічних чинників цього процесу.

Аналіз теоретичних досліджень дозволив виділити провідні аспекти висвітлення проблеми: єдина система естетичного виховання і навчання як фактор естетичної підготовки майбутнього вчителя (А.Акімова, Н.Болдирєв, А.Пірадов); основні принципи побудови системи естетичної підготовки студентів (Ю.Бабанський, А.Кан-Калик, Г.Падалка); художня освіченість як складова естетичної культури вчителя (Н.Корольова, Н.Кузьміна, Н.Хмель); естетичний розвиток студентів, як основа формування естетико-виховних умінь та навичок роботи з дітьми (Г.Томілова, А.Фортова, З.Яропуд); естетичний аспект побудови професіограми вчителя (А.Арчажнікова, Е.Гришин, В.Сластьонін).

Ознайомлення з теоретичними підходами та практичним досвідом роботи вчителів (Ш.Амонашвілі, Л.Баршай, О.Лисенкова, В.Сухомлинський, А.Щетинін) показує, що специфіка вікових психофізіологічних і соціальних характеристик учнів (підвищена емоційність, конкретна образність мислення, авторитарна орієнтованість, пізнавальна активність) допомагає сприйняттю естетичних впливів. Естетичні фактори, при цьому, відіграють значну роль у формуванні соціально значущих потреб, мотивів та установок.

Однак, практика засвідчує, що виховний процес сучасної школи недостатньо апелює до мотиваційної сфери учнів, він характеризується занадто високою авторитарністю, імперативністю та, як слідство, відсутністю достатніх естетичних педагогічних впливів. Це багато в чому пояснює примітивізм соціальних потреб великої кількості школярів, зневагу до шедеврів художньої світової культури і, врешті решт, до морально-естетичних і гуманістичних норм життя. Це протиріччя має соціально-психологічну